

Sygn.akt III AUa 156/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Jolanta Kazberuk (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Magda Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 lipca 2013 r. w B.

sprawy z wniosku M. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy M. Ż.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 grudnia 2012 r. sygn. akt IV U 2133/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 156/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 16 lipca 2012 roku odmówił M. Ż. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

M. Ż. wniósł odwołanie od powyższej decyzji. Powołał się na świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 31.01.2000 r. i wskazał, że wykonywał pracę, którą należy zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach.

Po rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 12 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie odwołanie oddalił. Sąd ustalił, że urodzony w dniu (...) M. Ż. w okresie od dnia 1 sierpnia 1971 r. do 31 stycznia 2000 r. pracował w Zakładzie (...) - Spółdzielni Pracy w L.. Wykonywał remonty urządzeń chłodniczych - naprawiał sprężarki chłodnicze. Urządzenia były rozbierane, myte, wymieniano olej, czyszczono filtry, a następnie była dokonywana próba szczelności polegająca na podłączeniu do instalacji amoniakalnej. Oprócz sprężarek w Spółdzielni były naprawiane także inne urządzenia, takiej jak maselnice i wanny twarożkarskie. Gdy nie było sprężarek do naprawy to wnioskodawca z pozostałymi pracownikami był kierowany do innych prac, zleconych przez kierownika. Zdarzało się to głównie w okresie letnim, gdy do naprawy przywożono mniej sprężarek.

W lipcu 2012 r. M. Ż. wystąpił o przyznanie mu emerytury. Zaskarżoną w sprawie decyzją organ rentowy odmówił jej przyznania. W toku postępowania sądowego Sąd I instancji przeprowadził dowód z ustnej opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy na okoliczność, czy wykonywanie pracy przy remoncie sprężarek jest tożsame z pojęciem pracy przy obsłudze sprężarek. W ocenie biegłego remont sprężarek nie jest tożsamy z pojęciem bezpośredniej obsługi sprężarek.

Sąd Okręgowy powyższe okoliczności faktyczne analizował pod kątem przepisów prawa materialnego - art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Stwierdził, że wnioskodawca ukończył 60. rok życia, ma wymaganą ogólną liczbę okresów składkowych, nie pozostaje w stosunku pracy i nie jest członkiem OFE. Okolicznością istotną w sprawie było zatem ustalenie, czy pracował przez okres 15 lat w szczególnych warunkach.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że wnioskodawca pracował w jednym zakładzie pracy, na stanowisku związanym z remontem sprężarek. Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zeznań świadków i opinii biegłego) uznał, że M. Ż. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach. Wykonywał bowiem prace remontowe sprężarek, które nie są tożsame z pracami przy bezpośredniej obsłudze sprężarek, zaliczanymi do pracy w szczególnych warunkach. Sąd I instancji wskazał na różnice pomiędzy pracą w szczególnych warunkach, a pracą w warunkach szkodliwych dla zdrowia, uregulowaną w przepisach branżowych. Zakwestionował też świadectwo pracy w szczególnych warunkach wystawione przez likwidatora w dniu 31.01.2000 r. W tych okolicznościach Sąd Okręgowy podzielił ustalenia organu rentowego, że wnioskodawca nie legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach i wniesione odwołanie, w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił.

M. Ż. wniósł apelację od powyższego wyroku. Zarzucił poczynienie ustaleń sprzecznych z treścią zebranego materiału dowodowego i błędne przyjęcie, iż powód będąc zatrudnionym w Zakładzie (...) - Spółdzielni Pracy w L. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach, co skutkowało oddaleniem odwołania i nieprzyznaniem prawa do emerytury.

Z uwagi na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu.

Sąd Apelacyjny podziela poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne oraz prawne i przyjmuje je za podstawę swojego rozstrzygnięcia.

Prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przewidziane jest w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) zawartym w rozdziale 2, działu II ustawy dotyczącym osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. W sytuacji skarżącego, urodzonego (...), miały zastosowanie przepisy przejściowe art. 184 ust. 1-2 ustawy, które przewidują prawo do wcześniejszej emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. Przysługuje im emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (01.01.1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn).

Ponadto emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2). Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom spełniającym powyższe warunki przysługuje prawo do emerytury, ustala się zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy na podstawie przepisów dotychczasowych. W rozpoznawanej sprawie wspomniane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z § 4 pkt 1 i 3 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W niniejszej sprawie poza sporem było, iż wnioskodawca spełnia większość przesłanek nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (ukończył 60 rok życia w dniu 21 sierpnia 2012 r., posiada ponad 25 letni okres zatrudnienia i nie jest członkiem OFE), za wyjątkiem legitymowania się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Niespełnienie tej przesłanki było powodem oddalenia jego odwołania przez Sąd I instancji. Rozstrzygnięcia wymagał zatem charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w Zakładzie (...) w L..

Z przedłożonego w sprawie świadectwa pracy z dnia 31.01.2000 r. (k. 7 akt rentowych) wynika, że w Zakładzie (...) w L. wnioskodawca pracował od 01.08.1971 r. do 31.01.2000 r. Wykonywał prace ślusarza remontu maszyn, montera maszyn i ślusarza, remontu sprężarek. W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach (k. 9 akt rentowych) wystawionego tego samego dnia widnieje wpis, że wnioskodawca w tym samym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace związane z bezpośrednią obsługą sprężarek. Na rozprawie odbywającej się dnia 31.10.2012 r. wnioskodawca wskazał, że jego praca polegała na naprawie sprężarek amoniakalnych – sprawdzał szczelność gdy sprężarka się docierała. Na rozprawie odbywającej się dnia 12.12.2012 r. wskazał natomiast, iż pracował na stanowisku montera sprężarek amoniakalnych i montera maszyn. Podał, że jego praca polegała na dokonywaniu prób szczelności sprężarek – podłączał sprężarki do instalacji, wpuszczał amoniak i gdy sprężarka była nieszczelna wykonywał naprawę sprężarki. Zajmował się też wymianą oleju w sprężarkach, myciem filtra oleju, czyszczeniem filtrów ssących amoniaku i malowaniem aparatem natryskowym z farbą nitro. Wprawdzie podał, że nie naprawiał innych urządzeń, jednak z zeznań świadka Z. E. (k. 18v), pracującego przez okres ponad 30 lat obok stanowiska wnioskodawcy wynika, że na polecenie kierownika wykonywali razem z wnioskodawcą też inne czynności. Tymi czynnościami było: rozładowywanie, naprawa masalnic i wanien twardych oraz prace ślusarskie i spawalnicze. Wnioskodawca kwestionował, że wykonywał prace ślusarskie. Wskazywał, że stanowisko ślusarza zostało mu nadane jedynie w celu podwyższenia wynagrodzenia. Przesłuchiwany na rozprawie w dniu 12.12.2012 r. przyznał jednak, że wykonywał prace zlecone przez kierownika, w tym ślusarskie (protokół rozprawy z dnia 12.12.2012 r., 00.12.45). Przyznanie to pokrywa się z zeznaniami świadka Z. E. (k. 18v). Mimo twierdzeń, że jego praca polegała na obsłudze sprężarek przyznał również, że remontowanie sprężarek, którym się zajmował, nie jest tym samym co obsługa sprężarek (protokół rozprawy z dnia 12.12.2012 r., 00.10.40).

W sprawie skarżący podnosił, że wykonywaną przez niego pracę należy zaliczyć do prac w szczególnych warunkach i należy mu się wcześniejsza emerytura z uwagi na pracę w warunkach szkodliwych (kontakt z amoniakiem). Z tego powodu był mu nawet wypłacany dodatek. Zauważyć jednak należy, że aby wykonywana przez wnioskodawcę praca mogła być zaliczona do pracy w szczególnych warunkach musiałaby zostać zakwalifikowana jako praca przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek (Dział XIV poz. 9 Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze). W celu zbadania, czy faktycznie wykonywane przez wnioskodawcę obowiązki są tożsame ze stanowiskiem wymienionym w ww. rozporządzeniu Sąd I instancji przeprowadził dowód z ustnej opinii biegłego sądowego E. Ł.. W wydanej opinii (k. 36) biegły wskazał, że remont sprężarek nie jest tożsamy z bezpośrednią obsługą stacji sprężarek, przewidzianą w ww. rozporządzeniu. Biegły podał też, że nawet w rozporządzeniach resortowych Ministra Rolnictwa czy Ministra Leśnictwa i (...) Żywnościowej, jak również w uchwałach spółdzielni mleczarskich nie ma wymienionych stanowisk związanych z remontami sprężarek, a jedynie z

bezpośrednią obsługą sprężarek, zmierzającą do utrzymania procesu technologicznego chłodzenia. Skarżący podnosił, że sprawdzając sprężarkę przeprowadzał proces technologiczny, jednak biegły tego stanowiska nie podzielił. Przyznał, że praca wykonywana przez wnioskodawcę mogła odbywać się w warunkach szkodliwych.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, iż praca wykonywana przez M. Ż. w okresie od dnia 1 sierpnia 1971 r. do 31 stycznia 2000 r. nie była pracą w szczególnych warunkach, uprawniającą do przyznania emerytury. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 66/2007, LexPolonica nr 2375445; z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/2007, OSNP 2009/5-6 poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 roku, I PK 194/2008, OSNP 2010/23-24 poz. 281). W przypadku wnioskodawcy musiałaby to być praca przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek, wymieniona w poz. 9 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wykonywanej przez wnioskodawcę pracy, polegającej na rozbieraniu, myciu i naprawie sprężarek, wymianie oleju w sprężarkach, myciu filtrów oleju, czyszczeniu filtrów ssących amoniaku i malowaniu aparatem natryskowym z farbą nitro, dokonywaniu prób szczelności czy wykonywaniu innych prac zleconych przez kierownika nie można zakwalifikować jako pracy przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek. Należy zgodzić się z wnioskodawcą, że pracował w szkodliwych warunkach ze względu na kontakt z amoniakiem. Nie kwestionował tego też Sąd I instancji. Z tego powodu był mu nawet wypłacany dodatek. Należy podzielić jednak stanowisko Sądu Okręgowego, że praca w warunkach szkodliwych nie jest tożsama z pracą w szczególnych warunkach. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w ww. rozporządzeniu. Dlatego też w ocenie Sądu Apelacyjnego pracy wnioskodawcy nie można było zakwalifikować jako pracy w szczególnych warunkach, pozwalającej na przyznanie wcześniejszej emerytury.

Odnosząc się natomiast do przedstawionego przez skarżącego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach (k. 9 akt rentowych), w którym stwierdzono, że wnioskodawca wykonywał prace przy bezpośredniej obsłudze sprężarek na stanowisku wymienionym w dziale XIV poz. 9 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni (...) z dnia 27.06.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy spółdzielczości mleczarskiej wskazać należy, iż już organ rentowy słusznie przyjął, że nie może ono zostać uwzględnione. Niewłaściwie bowiem zakwalifikowano w nim stanowisko pracy i pozostaje w sprzeczności ze świadectwem pracy (k. 7 akt rentowych). Nie można też uznać, że wymieniona w nim praca – bezpośrednia obsługa sprężarek – pokrywała się z pracą wykonywaną przez wnioskodawcę. Sam fakt posiadania świadectwa pracy, stwierdzającego wykonywanie pracy w szczególnych warunkach nie oznacza, że organ rentowy czy Sąd nie mogą kwestionować charakteru tej pracy. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem treść świadectwa pracy oraz świadectwa pracy w szczególnych warunkach może podlegać weryfikacji. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy w szczególnych warunkach ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest dla sądu wiążąca. Dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód. Świadectwo pracy jako dowód z dokumentu prywatnego nie ma silniejszej mocy dowodowej niż dowód z zeznań świadków czy z przesłuchania stron (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2011 r., II UK 43/11, LEX nr 1108484; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2005 r., II UK 15/05, LEX nr 603168 oraz wyroki tego Sądu z dnia 3 października 2000 r., I CKN 804/98, LEX nr 50890; z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 474/03, OSNC 2005 nr 6, poz. 113; z dnia 9 kwietnia 2009 r., I UK 316/08, LEX nr 707858; z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 117/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 167; z dnia 27 lipca 2010 r., II CSK 119/10, LEX nr 603161). Nie bez znaczenia dla oceny świadectwa pracy złożonego organowi rentowemu jest też fakt, iż dokument ten został wystawiony przez likwidatora. Z tych też względów brak jest podstaw, aby tylko ten dokument mógł stanowić podstawę rozstrzygnięcia. Dla prawidłowych ustaleń mają znaczenie wszystkie dowody zebrane w niniejszej sprawie takie jak zeznania wszystkich świadków i opinia biegłego.

Zaś ocena wszystkich w/w dowodów nie daje podstaw do uznania, że Sąd I instancji dokonał ustaleń sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcia, że wnioskodawca legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Również w ocenie Sądu Apelacyjnego M. Ż. nie spełnia powyższej przesłanki nabycia prawa do emerytury w obniżonym wymiarze wieku emerytalnego, o której mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny apelację oddalił.